

Cholajil 027
GÉNESIS
Cappítulos 14:21-15:15

Kaqak'is chi na ri qatijonik uk' alaq kämik ajil tz'aqat tatb'anel, ri qatijonik chupam ri wuj rech Gènesis. Kujriqtaj kamik chuk'isb'alil ri cap. 14, xuquje' chupam ri qatijonik kanoq, xujtzijon chrij ri Melquisedec, xuquje' xqaya' kan ub'ixik chi pune' ri wuj Gènesis are jun wuj ri kech ri jujun taq ja winaq, man k'o tä kub'ij chqe chrij ri unan utat o ri rachalaxik ojer ri Melquisedec. Ri wuj rech ri Hebreos qas kub'ij chqe pa saqil chi man k'o tä käb'ix chrij ri rija'lil ri Melquisedec, rumal chi katzijox chrij ri uchak re kojol tab'al toq'ob', are xux jun uk'axwach ri Cristo. Ri Qawinel are Ajawinel, are uk'ajol ri Abraham xuquje' uk'ajol ri David. Ri tzijol re ri Evanjelio ri Mateo kub'ij we jastaq ri' chqe xuquje' sib'alaj nim ub'anik chqe chi kaqach'ob'o. Xane' xuquje' ri Jesucrito are kinimal kojol tab'al toq'ob'. Xuquje' sib'alaj nim ub'anik we kaqach'ob'o ri katzijox chrij ri ub'anik ri kaj ulew, ri Cristo man k'o tä uchapletajik, xuquje' man k'o tä uk'isik ri uq'ij. Are' jun Dios ri k'o wi pa junalik k'aslemal. Kub'ij ri Juan chqe chupam ri nab'e cap. re ri revanjelio: Chi pa ri uchapletajik are ri Tzij, xuquje' ri Tzij k'o ruk' ri Dios, xuquje' ri Tzij are Dios. Xuquje' xuya' kan ri kajaluwlaj uk'olib'al rech taq ri kaj xuquje' xub'an k'u ti'j xuquje' xqil k'u uj ri ujuluwem. Rumal la, ri kaqil waral ri' chrij ri Melquisedec, ri ajawinel re ri Salem xuquje' kojol tab'al toq'ob' re ri ajchikajilalaj Dios, xresaj uloq kaxlanwa xuquje' uwa'l uva. Wa' we ri' kunataj ri utzij taq ri Qajawal Jesucristo chqe aretaq xub'ij: *Ronojel mul aretaq kitij wa' na we kaxlanwa' ri' xuquje' aretaq kiquamuj na ri uwa'l uva chupam we uk'yabal ri', are ri ukamikal ri Cristo wa' tajin kinataj k'a käpe na Are' (1 cor. 11:26)*. Are rumal wa' chi ri Melquisedec xresaj kaxlanwa xuquje' uwa'l uva; rumal chi ri are' are tajin kunataj ri ukamikal ri Cristo.

Puwi' wa' we ri' kutewchi'j wi ri Abraham. Techital b'a ri Abram ri rech ri Ajchikalalaj Dios, Ri Elohim, ri b'anal ri kaj ulew. Ri Melquisedec are ri kinimal kojol tab'al toq'ob' rech ri uwachulew che taq we q'ij kamik. ri Aaròn are xux kojol tab'al toq'ob' che ri tinamit Israel xuquje' che ri Lik'om Rachoch Dios re mulin 'ib'. Ri Melquisedec are xux kojol tab'al toq'ob' chke kanoq ri winaq re ri uwachulew ojer, are k'u ri Qawal Jesucristo are Kojol tab'al toq'ob' qas jas ri utaqanik ri Melquisedec pa ri uwinaqil. Ri uk'isb'alil ri ver. 20 je wa' kub'ij: Xuquje' xuya' k'u ri Abram ri lajulil rech ronojel. Ri ver. 21 rech we cap. 14 re ri Gènesis, je' wa' kub'ij:

21 Ri ajawinel rech Sodoma xub'ij che ri Abram: Chaya' kan ri winaq chwe, are k'u ri awe at täkanaj kan ruk' ri q'inomal. (Gen. 14:21)

Are jun taqchi'nik wa' che mak che ri Abram. Je' jas ri kub'ij ri uwuj ri Hammurabi, wa' we chi ri' ri Abram kakowin wa' ri are' kkanaj ruk' taq ri jastaq, xuquje' kuk' taq ri winaq. Ri ajawinel rech Sodoma are jun achi wa' ri sib'alaj k'o ri itzel uchomanik. Kub'ij chi ri are' kkanaj kuk' taq ri winaq are k'u ri Abram kkanaj ruk' ri q'inomal. Are jun taqchi'nik wa' che mak che ri Abram, we tä ri are' xuk'am tä ri q'inomal, kraj tajin wi kub'ij jun: "jah! we Abram ri' are jun achi q'inom rumal chi ri Dios qastzij chi utewchi'm". Xak'une' ri ajawinel rech ri Sodoma u'b'im wa' are': "Man are' tä ri Dios tewchi'noq. In xinyo'w che in xinb'anow che chi kaq'inomarik". Xril k'u wa' ri Abram chi are je' wa' uchomanik ri achi, xajeri' xutzalij utzij ri ajawinel. Qasak'ij ampe ri vers. 22 k'a pa ri ver. 24 rech ri Gènesis 14:

22 Are k'u ri Abram xutzalij uwach ri utzij xub'ij che: Ri wech in nujikib'an ri nutzij cho ri Ajawaxel ri nimalaj Dios, ri xb'anow ri kaj ulew, 23 chi man k'o tä jun jasech kinchip che ri awech, ma jun b'atz' ne' re xinb'al xajab'. Xa je ri man kuya' taj kab'ij: "In xinb'anow q'inom che ri Abram". 24 Man k'o tä jun jasech kawaj in, xaq xuwi ri xkitij ri wajchakib', are k'u ri achijab' ri eb'enaq wuk' jas tä ne' ri Aner, ri Eskol xuquje' ri Mamré. Ri e'are' chkik'äma' b'i jub'iq ke ri jastaq. (Gèn. 14:22-24)

Ri Abram k'o chuxe' ri utewchi'b'al ri Melquisedec. Xuquje' utz chi ri are retamam uwach ri Melquisedec. Rumal chi ri Dios, kujuchukuj apanoq aretaq maja' kujopan cho apachike taqchi'b'al mak, apachike k'ab'ejenik ri kujopan wi, xuquje' kub'ij chupam ri nab'e uwuj ri Pablo chke ri ajcorintios, chupam ri cap. 10:13 je' wa' kub'ij: Xane' jik k'u ri Dios, chi man kujuya' tä kanoq cho jun taqchinik re mak ri man kaqach'uq'b'ej taj, xane' kuya' na xuquje' junam ruk' ri taqchib'al che mak jun b'e rech kujel chupam, rech kixkowinik kich'uq'b'ej. Ri Dios, xuchukuj apanon ri Abram rech ko katak'i' cho ri k'amb'ejenik.

Aretaq xeluloq ri Abram xub'an jun trat ruk' ri Dios. Ubim: "Oh nuDios, man tajin tä kanok chupam jun ch'oj rech kinriq q'inomal. Man k'o tä kinna' chrij taq ri q'inomal. Käwaj kinwesaj uloq xuquje' kintor uloq ri Lot ri ch'ut nuk'ajol. Ya' la chewe chi kinkowin che ub'anik wa'". Ri Dios k'ut xub'ano chi je' xel chuch; rumal wa' ri Abram xub'ij che ri ajawinel re ri tinamit Sodoma, wa' we ri' k'ut are kux jun no'jmanik wa' cho ri ajawinel. Ri kub'ij are wa': Kinya' nim uq'ij in ri k'asalik Dios xuquje' qastzij Dios, qas nub'im cho ri Ajawaxel chi man k'o tä jun jasech kinchopo ri petinaq rumal ri ch'oj. Ri awe at man katkowin taj kab'an q'inom chwe. Man kinya' tä b'e chawe chi kaya' jun kolop chwe xatäne' jun ximb'al xajab', we tä je' wa' kab'äno, kab'ij ri' chi at xab'an chwe chi xinq'inomarik. We

kinq'inomarik, man rumal tä awech at. Are ri Dios ri' ri kab'anow na chwe chi kinq'inomarik".

Chila'ampe la xuquje', ajil tz'aqat tatb'anel, chi ri Abram sib'alaj karil na xuquje' ri taqalik ri kuya' chke ri achijab'. Ri e'are' k'o ke wa' che we q'inomal ri'. Qas pa suk'il ri' we katzalix uk'exel rixkitijo. Pa keb' oxib' tzij chik, rajawaxik katoj chke ri patnirik rixkib'äno. Are k'u ri Abram pa ri uchomanik ri are', kuchajij rib' rech man kuchip tä jun jasech che are'.

Chi' wa' kaqak'is utzam ri cap. 14 rech ri wuj Gènesis. Kujopan k'u chupam ri cap. 15, kariq wa' chupam we cap. ri' ri ukaj uk'utik rib' ri Dios cho ri Abram. Ri Dios kuq'alajisaj rib' cho ri Abram, pa jun no'jmanik ri qas tz'aqat xuquje' kub'ij chi jun mul taq ri uchi'nik. Kujopan chupam jun che taq ri uk'ux ri nim ub'anik che ri Biblia chupam wa' we cap. ri', xuquje' kaqariq jun taq uk'ux chik ri nim ub'anik choch aq'anoq chupam ri cap. 17. Ri ver. 1 rech ri cap. 15 je wa' kub'ij:

1 Q'atanaq chi k'u ronojel wa' we ri', ri Ajawaxel xub'ij che ri Abram pa jun ichik: Ma xe'j awib' Abram. In ri' ri into'l awech. Sib'alaj nim ri to'jb'al awech. (Gen. 15:1)

Chupam wa' we ukaj uq'alajisaxik rib' ri Ajawaxel ri', kuya' anima' che ri Abram, xuquje' kuk'am chi b'i jub'iq' chik choch aq'anoq. Te jub'iq' wa' xuya' jun nim uxol' raqa'n ri Abram re kojoni aretaq xel b'i che utorik ri Lot, xuquje' aretaq man xraj taj xuk'am ri q'inomal rixchi'j che rumal ri ajawinel re ri tinamit Sodoma. Rumal la, ri Ajawaxel xuk'ut rib' chuch che uya'ik' uchuq'ab'.

Ri Dios xub'ij che, chikiwach konojel, chi are Are' ch'uq'b'al re. Xuquje' ajil tz'aqat tatb'anel, wa' we ri' are jun kajanb'al wa'. Kraj ne' aretaq k'o pa ri ch'oj kuk' taq ri ajawaxelab', xriqtaj k'u ri Abram chuxe' ri kamikal xuquje' man retam tä k'ut we kak'asik o man kak'asi' taj. Ri Dios k'ut, xunataj che, chi ri Are' xaq k'o chik che uto'ik, xuquje' xub'ij che: "Ma xej awib'", Abram; In into'l awe". (Gen. 15:1)

Chanim k'ut xub'ij che xuquje' chi ri tojb'al re are sib'alaj nim na. Xub'ij che ri Abram chi utz ri xub'ano chi man xuk'am ri q'inomal. "In intojb'al awe, Abram. Katintoj na". ;Sib'alaj nim ub'anik wa' aretaq jun achi qas qastzij chi xaq xuwi che ri Dios kakojonwi xuquje' ruk' Are' kewi aretaq rajawaxik to'l re! Sib'alaj nim ub'anik rilik ri kakowin ri Dios che ub'anik ruk' ri achi ri' xuquje' che ri achi ri'. Ri vers. 2 rech ri cap. 15 jewa' kub'ij:

2 Wajaw xuquje' nuDios, ¿Jas upatan kyä' la tojb'al wech, man ek'o ta ne' walk'wal, ri kechb'an na ronojel ri nuq'inomal ¿Are ri Eliezer ri Aj Damasco? (Gen. 15:2)

Chujtak'al ampe jub'iq' waral xuquje' qila' ampe chi ri Abram man k'ax tä kuriq che ub'anik jun jasech. Ajil tz'aqat tab'anel, kaqakoj uj chi ri Dios sib'alaj kaqaj chuch chi ri uj man kaqa'n taj chi sib'alaj kariq k'ax che ub'anik jun jasech. Utz ne' we tä kujkowin che rech kaqesaj chqe ri ub'anik utzil ri man tzij taj, xuquje' ri no'jb'al ri xa keb' qapalaj, ri uj k'ya ri k'o chqe che taq we q'ij kämik.

Tajin kub'ij ri Abram che ri Dios chi man käraj tä chik q'inomal. Kub'ij che ri Dios chi man rajwaxik tä q'inomal che. Qas qastzij ne' ri tajin kuna' pa ri ranima' ri jun rib'al re uk'olik jun uk'ajol. Kunataj che ri Dios chi maja' kak'uji' jun ralk'wal, tek'uri' ri Dios uchi'm che chi kux na kitat jun tinamit, xuquje' ri rijalil keb'ux na ek'ya jastäne' ri sanye'b chuchi' ri plo. Ri kuta' ri ranima' arela, jun ralk'wal. Ri pixab' chupam kan taq wa' we q'ij ri', ri junam ruk' ri ub'inam ri c'odigo rech Hammurabi, ri Eliezer, ri patanil re ri Abram, ri kämik ri' ri chajil chik re ri jastaq re ri Abram, are are' wa' ri kux na echb'anel che ronojel ri uq'inomal ri Abram chke ri rijalil. Rumal la we ri Abram man k'o tä ralk'wal, ronojel ri uq'inomal kaq'ax pa uq'ab' ri uk'ajol ri Eliezer jacha' rechb'al. Qila' chi ampe chik ri vers. 3 xuquje' ri ver. 4 je' wa' kub'ij:

3 Ri lal man yo'm tä la walk'wal, ri kechb'an ri wechb'al are jun che ri patänil we. 4 ¿Man je' tä ri! we achi ri' man are tä wa' echb'anel xcha ri Ajawaxel che, ri aj echb'anel qas are na jun ak'ajol. (Gen. 15:3-4)

¿A eta'm la, ajil tz'aqat tab'anel, chi ri Dios man kuriq tä k'ax che ub'anik jun jasech aretaq ri achi man kurij tä k'ax che ub'anik ri käraj ri Are'? Qas kuya' ri Abram pa chisaq chi man are' tä ri patanil re kux na echb'anel. Kub'ij ri Dios che jun mul chik chi kak'uji' na jun uk'ajol. Xaje b'awa', ri Dios k'ut kuchib' ri Abram che ri uq'ab', kuk'am b'i choja, che rilik taq ri ch'umil. Nataj ampe chqe chi chaq'ab', rumal chi qasak'ij chupam ri ver. 5:

5 Te k'u ri' ri AJAWAXEL xresaj b'i choja xub'ij che: Takay ampe chikaj, chawajilaj ampe ri ch'umil, akatkowin lo che rajälaxik. ¿Are je' na kik'yal wa' ri awijalil!. (Gen. 15:5)

Nab'e, ri Dios ub'im che ri Abram chi ri rija'lil kek'yar na jastane' ri senyeb' ri k'o chuchi' ri plo. Chanim ri' kub'ij chik che, chi kek'yar na jastane' ri ch'umil cho taq ri kaj. Rumal la' we achi ri' ri Abram, qas qastzij chi ek'o ekeb' rijalil. Kaq'ab'ij che chi k'o jun rija'lil ajuwachulew, are wa' ri tinamit

Israel. Ri jun rija'lil chik are ajchikajil, kaqab'ij che chi are wa' ri Komon tyox. Qila' k'ampe, ¿Jas k'u lo ub'anik ri' chi k'o kux na che ri jun ija'lil ajchikaj? Xaq xuwi rumal ri kojoniq. Ri Pablo ri utaqo'n ri Cristo xuq'alajisaj chikiwach ri ajGàlatas. chupam ri cap. 3 ver. 29 jewa' kub'ij: *We ri iwech ix ixrech ri Cristo, qastzij ri' chi ixrija'l ri Abram, xuquje' ixechab'anel ri' qas jas ri chi'm uloq. E'are taq wa' ri erija'lil taq ri Abram xa rumal ri kojoniq chrij ri Jesucristo. Man are' tä wa' ri rija'lil ri Abram ri ajawuchulew.*

K'o jun tzijol re ri utzij ri Ajawaxel pataq kan k'ya junab' wa', rixya' b'e che chi katzijon k'uk' jun jupuq alab'om ri ajJudios. Ri tzijol re ri utizj ri Ajawaxel xtzijon chrij ri nim ub'anik ri Pixab' ri xuya' kan ri Moises, xuquje' ronojel ri ub'im uloq wa' ri pixab' ri' rixk'ulmataj chupam ri uwinaqil ri Cristo Jesùs. Xuchip b'i k'u ub'ixik chke chi sib'alaj kakikot che utzijoxik chke rumal chi ri e'are' e'uk'ajol taq ri Abram; xub'ij chike chi ri are' uk'ajol ri Abram xuquje'. Ri e'are' xkikayla' taq kib' ruk' jun nimalaj kajamb'al. Tek'uri' ri tzijol re ri utzij ri Ajawaxel xub'ij chke jas rajawaxik na ub'anik rech kux jun uk'ajol ri Abram. K'o k'une' keb' rija'lil ri Abram, xuquje' sib'alaj kajamb'al retamxik wa' we ri'. Qila' k'ampe ri ver. 6 rech we Gènesis ri' cap. 15, jewa' kub'ij:

6 Xkojon k'u ri Abram che ri Ajawaxel, ri Ajawaxel k'ut xub'an che chi jikom. (15:6)

Are jun wa' we che ver. ri' ri sib'alaj nim ub'anik chupam ri Biblia, ajil tz'aqat tab'anel, kujjeqi' k'u na jub'iq' waraj rech qatijoj qib' chrij. Ri lal kanataj ri' chela chi ri Dios xuyujej b'i ri Abram, xuk'am k'u b'i choja, che rilik ri ch'umil ri k'o cho ri kaj, ri Abram xkowin ri' che rilik jun kijej' mil, krajne' keb' oxib' chik. Chupam ri k'olib'al ri' ri k'o wi are' k'o kawinaq lajuj mil, kraj ne' jub'iq' chik. Man kakowin tä ri' are che rajalaxik, are k'u ri Dios xub'ij che we kakowin che rajalaxik, kakowin ri' che rajalaxik ri rija'lil. Ri are' man xkowin tä che rajalaxik, xuquje' ri qech uj man kujkowin tä ri' che rajalaxik xuquje' che taq we q'ij kämik.

Xkojon ri Abram che ri Dios. Ri qastzij ri kel kub'ij wa' we ri' are la chi ri Abraham xub'ij jun "amen" che ri Dios. Xub'ij ri Dios: "Are wa' we ri' kinb'an rumal awech", ri Abraham k'ut axub'ij che ri Dios: "Kinkon che la" Amen". Xuya' chikixo'l konojel ri esuk'. Ri kojoniq, ajil tz'aqat tatb'anel, kajalaxik chi suk'. Wa' we ri' sib'alaj nim ub'anik chi rajawaxik unik'oxik. Ri Pablo ri taqo'n kukoj are wa' chupam ri uwuj chke ri ajRomanos, ri cap. 4 vers. 1 k'a pa ri 5, jewa' kub'ij: ¿Jask'ulo, ri kaqab'ij na ri xuriq ri Abram, ri qatat are pa ri uti'jol? We tä ri Abraham xub'an tä jikom/suk' rumal ri uchak ri ub'anom, k'o ri' ri kayow uq'ij chb'il rib', xane' man che

ri Dios. Rumal chi ¿Jas ri kub'ij ri tz'ib'atalik? Xkojon k'u ri Abraham che ri Dios, xq'alajisax k'u rumal ri Dios chi suk'. Ri kachukunik, ri tojb'al re man sipanik tä ri' che, xane' k'asaj ri' ruk'; are k'u ri man k'o tä chak kub'ano, xane' kakojon che ri jun ri kub'an suk' che ri itzel winaq, ri ukojonik ri xub'ano xub'an ri' che chi suk' chik.

Ri Abraham xrilo chi, ri xaq ruk' ri uti'jol jun man kokowin taj xuquje' chi xaqxu ruk' ri uchak' ri kub'äno käkanaj tä suk' rumal. Xrilo chi ri ukojonik man suk' taj, xane' ri Dios xub'an che chi suk'. Are jun tojb'alil wa' rech ri toq'ob'. Ri qakojonik xuquje' man jun chak wa' ri rumal rech chi kaqa'n nim chb'il qib', ri kojonik xa käb'an che chi are suk'. We tä jun kakowinik kachäkun rumal rech kuch'ak ri kolonik, kaqab'ij b'a ri' che chi ri Dios uk'asaj ri' ri kolonik quk', k'asaj ri' ruk' ri winaq rikach'akowik. Xane' ajil tz'aqat tatb'ajel, ri Dios kakolonik man che tä jun jasech chik xane' rumal ri utoq'ob'. Man k'o tä chi jun jasech kukoj che ukolik ri winaq. We ri lal, lal kolotal chik, rumal chi ri lal xkojon la che ri Dios, xk'am la ri Qajawal Jesucristo rech kok che kolonel rech ri k'aslemal la. Käkoj la chi ri Dios usipam ri kolonik la. Ri man kachakun tä na rech kurik ri kolonik, ri man kachakun taj, kaqab'ij che, ri man k'o tä jun jasech kub'ano rech kuriqo, ri ukojonik kajilax chupam ri suk'il. Kakojon che ri jun ri kub'an suk' che ri itzel. ¿Jastaq kib'anik ri winaq ri kub'an suk' chke? Chke ri itzel taq winaq. Ri kojonik kajalaxik man rumal tä ri ub'anik. We achijab' taq ri kekojonik: E'itzel, man ejikomaq taj, xane' ri kojonik kajilax wa' chi jikom, rumal k'u wa' ri man k'o tä Dios kuk', kekojon k'ut, keq'alajisax wa' chi esuk'. Ke'ajalaxik man rumal tä ri ub'anik.

Xkojon k'u ri Abraham che ri Dios. Xuk'amo qas jas ri xub'ij ri Dios che, xuquje' xk'ojon k'u che ri Dios. Are je' ub'anik wa' chi kuk'ol rib' ri ajmak; are je'la xuquje', ajil tz'aqat tab'anel chi ri lal xuquje' kakol taj la: Xaq xuwi la chi kakoj la chi ri Dios k'o jun jasech ub'ano uk' la, chi ri Cristo xkam umak ech la, xuquje' xk'astaj k'ut. Ri Dios k'ut, kaq'alajisanik chi ri lal, lal suk' rumal chi k'amom la ri Cristo Jesús, jacha' ri kolonel che ri anima' la.

R urox cap. chke ri ajGalatas, ri vers. 6 k'a ruk' ri 9, kaqariq wa' ri jun nimalaj qastzij waral; jewa' kub'ij chila': *Xajeri' ri Abraham xkojon che ri Dios, Xajalax k'u chikixo'l taq ri esuk'. Chiwetamaj k'ut chi, ri winaq ri k'o kikojonik, e'are' taq wa' ri e'uk'ajol taq ri Abraham. Are k'u ri tz'ib'talik, ub'im uloq chi ri Dios kub'an na suk' chke ri ajjentiles xa rumal ri kikojonik, xuya' uloq ri utz taq tzij che ri Abram, aretaq xub'ij uloq: Xa rumal awech at ri nik'yaj tinamit chik ketewchi'taj na. Xajeri' chi ri winaq ri kekojonik ketewchi'taj na ruk' ri kojonel Abram. Ri kojonik ajil tz'aqat tatb'anel, ri kojonik rixk'uji' ruk' ri Abram xub'an che chi xux juk ruk' Dios. Xane' man xkoltajtaj rumal chi sib'alaj jik ruk' ri Dios. Wa' we ri' sib'alaj*

nim ub'anik wa'. chujtzalij ampe ruk' ri cap. 15 rech ri Gènesis, xuquje' qasak'ij ampe ri ver. 7 xuquje' ri 8 jewa' kub'ij:

7 Ri Ajawaxel xub'ij che: In ri' ri Ajawaxel, ri xatinwesaj uloq chupam ri Ur ri kech ri aj Kaldeyib' rech kinya' wa' we ulew ri' chawe. 8 Xub'an k'u jun k'otow chi'aj ri Abram: Wajaw xuquje' nuDios, ¿Jas kinb'an che retamaxik chi kux na wechb'al we ulew ri'? (Gen. 15:7-8)

Qila' k'a ampe waral ri uno'jmanik ri Abraham. Kraj are' kok che ukojik ri qastzij, qachomaj uj chi che taq we q'ij ri' are wa' ri rajwaxik kaqab'an qe uj. Man k'o tä ri qastzij chupam taq ri qak'alemal, chupam jun k'aslemal ajkojonel, we man k'o ri qastzij chupam ri k'aslemal la ajil tz'aqat tatb'anel, man k'o tä jas k'o ri' chila'. Ek'ya chike ri winaq chetaq we q'ij kämik kaka'n ak'alab' che kib' ri kākaj keb'etz'enik aretaq are kechoman chrij ri komon tyox. Are k'u ri Abraham, chupam ri uchomanik ri man k'ax tä kuriq che, kuta' che ri Dios jas kub'an che retamaxik uwach. We Abraham ri' kraj are' kutz'ib'aj wa' ronojel ri tajin káb'ix rumal ri Dios. Ok'owinoq k'u ronojel wa' we ri', man k'o tä jun wuj wa' ruk' ri Abraham ri kub'ij tä ne' chi ri ulew rech are'.

Kub'ij ri Dios che: "Sib'alaj kinkikotik rumal chi atom wa' we ri' chwe, rumal chi kaqariq na qib' awuk' chupam ri q'atb'altzij, chuwach k'u ri tata' ri kub'an taq wuj re ulew, kinok na che ub'anik ri jun trat ri kinb'an na awuk'. Xuquje' kak'uji' na jun awalk'wal. Kinb'an jun trat awuk', xuquje' kaqariq k'u qib' chila', ri wech In k'ut kinkoj na ri Nub'i puwi' ri juch' ri taqal wi katz'ib'ax wi". Wene ri lal káb'ij la chi tajin kujel b'i chupam ri tz'ib' rech ri qatijonik chrij wa' we wuj rech ri Gènesis, rumal chi man k'o jun mul ri' chi k'o tä ne' jun riqow 'ib' chikixo'l ri Dios ruk' ri Abraham, chuwach ri tata' ri b'anal wuj chrij taq ri ulew ri kak'ixik, chupam jun q'atb'altzij. Ajik tz'aqat tab'anel, ya'ampe alaq chqe chi kaqab'ij chech alaq, chi ri pixab' chupan kan taq wa' we q'ij ri', are qas xub'ij ri Dios che ri Abraham. Qasak'ij ampe ri vers. 9 xuquje' ri 10 rech we cap. 15 ri':

9 Xub'ij ri Ajawaxel che: K'ama uloq chwe, jun ati't wakax, jun ati't k'isik, jun ama' chij, konojel wa' e'ox ox kijunab', xuquje' jun tukumux, rachil jun alaj palomax. 10 Ri Abram xe'uk'am uloq wa' ronojel taq ri chikop ri', xe'upank'yajik, te k'u ri' xe'uya' ri jun ch'aqab' choch ri jun chik, are k'u ri chikop ri k'o kixik man xe'upank'yajij taj. (Gen. 15:9-10)

Xub'ij ri Dios che chi rajawaxik kok 'il che utzukuxik ronojel wa' we jastaq ri' ri kakoj che ri tab'al toq'ob' ri'. "K'ama' uloq jun ati't wakax, jun k'isik', ke'apank'yajij pa keb'. Ya' ri jun ch'aqab' cho ri jun ch'aqab' chik. Ri chikop

ri k'o kixik man kab'an tä keb' chke xane' ya' jun choch ri jun chik". Jek'uwa' kaka'n ri achijab' che ub'anik jun kitrat chupam kan taq wa' we q'ij ri'. Kaka'n jun tab'al toq'ob' jas wa' we ri', are k'u ri keb' achijab' ri tajin kaka'n jun kitrat kakiq'alajisaj wa' chupam we joq'otaj ri'. Keb'ok che uchomaxik ri kik'ay o ri kiloq'oj, xuquje' keb'ok che uchomaxik ri rajil ri kik'ay, aretaq k'u ke'opan che uchomaxik ri rajil, ri ekeb' k'ut kakichip ri kiq'ab', ke'ak'ow chupam ri tab'al toq'ob'. Chupam k'u kan wa' we q'ij ri', wa' we jun naq'tasib'al ri' junam wa' ruk' ri kaqa'n chetaq we q'ij kämik, ri kuje' chupam jun q'atab'altzij che utz'ib'axik ri qab'i' chuwach jun ajab'anal wuj chrij taq ri ulew. Qas are' k'u wa' ri xk'ulamataj waral. Xuquje' kaqil chi ri Abraham qas xok 'il che usuk'amaxik qas jas ri taqanik ri xuya' ri Dios che. Ri ver. 11 je'wa' kub'ij:

11 Are k'u ri k'uch xkichip kik'yaqik kib' pakiwi' ri chikop ri ekaminaq chik, are k'u ri Abram keb'uyoj b'ik. (Gen. 15:11)

Wetä ri lal xk'uji' tä chila', xil tä ri' ronojel ri utikixik ri tab'al toq'ob' ri xub'ano. Are wa' ri naq'tasib'al ri kab'an kan pataq ri q'ij ri'. Chupam ri uwuj ri Jeremias kaqariq wi jun b'ixkil chrij wa' we naq'tasib'al ri'. Aretaq kaqilo, are naq'tasib'al wa' ri k'o kuk' ri k'ya taq tinamit chupam kan wa' taq we q'ij ri'. Käqasak'ij chupam ri cap. 34 rech ri Jeremias, ri ver. 18 je' wa' kub'ij: *Keb'enjach k'u na ri achijab' ri xeb'ak'ow puwi' ri nuk'uwalchinik ri nub'anom, ri man k'o tä jun kib'anom che taq ri tzij rech ri k'ulwalchinik rixkib'ij chinuwach chi je' kaka'n che, aretaq xkipank'yajik ri alaj ama' wakax tek'u ri' xeb'ak'ow chikixo'l.*

Qila'k'ampe waral, jun k'utb'al ri laj ajwinaq. Xusuk'umal k'u ri Abram ronojel, aretaq k'u tajin kareye'j ri AJAWAXEL, ri chikop ajuwokaj xeqal uloq, kaqab'ij che ri joj taq, ri k'uch, xuquje' ri aje' taq chikop chik ri kakitij ti'j re winaq, are k'u ri Abram k'o chila' che kiyoxik. Ronojel k'ut epetinoq che ub'anik jun xaq'xik wi'm jasta ne' chi xka'n jun kitz'ij: "Bueno, Abram, rumal chi ri kub'an jun k'ulwachinik awuk' man k'o tä käpetik le. Wene' kab'iytaj na" Kutzalij k'u kitzij ri Abram: "Kapetik, xuquje' man kab'iytaj taj. Xuwi chi xinutaq che usuk'umaxik ronojel ri jastaq, xuquje' chi qas xuya' ri utzij chi kapewi' rech kub'ana' ri k'ulwachinik wuk'." Qila' k'ampe ri ver. 12:

12 Aretaq xoksan aq'ab', ri Abram xqaj che jun tzatz laj waram, xuquje' xqaj jun tzatzalaj q'equm puwi' ri sib'alaj xib'ib'al. (Gen. 15:12)

Xtini' k'u ri Abram che waram xuquje' xya' apan pa jun k'olib'al chik. Jun jasech ri kajamb'al rilik'. Are ri Dios xb'anow che chi kasachi' che jun waram aretaq rajawaxik kub'an jun k'uwachik ruk'. Kak'ow k'u na ri Dios

chupam ri tab'al toq'ob', rumal chi ri Abram man k'o ta tajin kuchi'j are'. xuwi' ri xub'ano chi xkojon che ri Dios. Are wa' ub'anik ronojel.

Ajil tz'aqat tatab'anel, arewa' we jasta ri' ri qas xk'ulmataj ojer ri ok'owinaq chik keb' mil junab'. Are je' k'u wa' xub'an ri Dios rech xuk'amuwaj ri uwachulew, ri uyo'm ri uk'ajol ri xa jun, rech jachin ri jun ri kakojom che, man kak'is tä uwach ri', xane' kuriq na junalik k'aslemal. Ri qataq Dios sib'alaj xk'uji' uloq'b'al uk'ux chke ri winaq chi xuya' uloq ri Uk'ajol ri xa jun, ri Uk'ajol k'ut je xuchomaj xuquje' chi käpe cho ri uwachulew xuquje' kekamoq rumal ri umak ronojel ri uwachulew, ri ech la xuquje' ri wech in, rech ronojel winaq ri kakojon che ri Jesucristo man kak'is tä uwach ri' xane' kuriq na junalik k'aslemal. Ri u'evangelio ri Juan, ri cap. 3 ri ver. 16, kutizijoj wa' chqe chrij we ri'. Ri wech in man xink'uji' tä chila' pa we keb' mil janab' kanoq rech kinb'an in ri k'ulwachinik, xane' ri Dios ri qatat, xuquje' ri Dios K'ojolaxel xkib'an e'are'. Man xinkowin tä in k'o xinchi'j. Ri lal xuquje' man k'o tä xb'an la.

Ri Abram k'ut, man k'o tä xuchi'j are'. Chomaj ampe la chi ri Dios xub'ij tä ne' che ri Abram: "Abram, xuwila' we tä kachi'j chwe chi katch'aw wuk' pa ronojel chaq'ab'il, are wa' kinb'an awuk'". Xuquje', chomaj ampe la chi chupam jun chaq'ab'il xsachan che ri Abram ub'anik wa' we uch'awem ri'. Xane' xuxalq'atij ri' ri pixab' chirij ri k'ulwachinik, arek'u ri Dios kuya' ri' chi man kub'an ri käraj are'. Xane', malyox che ri Dios, chi man are wa' ub'anik ri xub'an ri Dios che ri k'ulwachinik. Man k'otä k'uta' che ri achi chi kub'an täne' jun jasech are'. Ri achi xuwila' kub'ij are' jun "Amen" che ri Dios. Xuwila' chi ri achi kok che ukojik ri ub'anom ri Dios. Kakojon che ri Dios. Ajil tz'aqat tatb'anel, are wa' ri kolonik, are kojonik che ri Dios. Are ri Dios ri xak'ow chupam ri tab'al toq'ob'. Are ri Dios ri rixb'anow ri k'ulwachinik. ri ver. 13, kub'ij chqe:

13 Xub'ij ri AJAWAXEL che: Rawaxik kawetamaj chi ri awijalil keb'ek'ol na chupam jun ulew chik ri man kech taj, jawije' chi' keb'ux na pataninelab' xuquje' kab'an na k'ax chike pa kijeb' cient junab'. (Gen. 15:13)

Chupam ri tz'ib'talik, käb'ix uloq oxiba mul chi wa' we winaq ri' chi keb'oqtax na b'ik chupam ri ulew. Arewa' ri nab'e mul. Xuquje' b'im uloq chi ketzalij na uloq chupam ri ulew. Xeb'el uloq chupam ri tinamit Egipto. Pa jub'iq' chi apanoq kab'ix chqe chi xek'am b'i chupam ri tinamit Babilonia, xuquje' xetzalij uloq chupam ri kitinamit. Tek'uri', chupam ri junab' 70 che ri qatiempeyil kämik, xk'is uwach ri Jerusalem, xetakix chib'i' jun mul chik. We tinamit ri' maja' ketzalij uloq pa konojel che ri

tukinik rixb'an chke, xane' b'im uloq chi ketzalij na uloq jun q'ij. ri vers. 14 xuquje' ri 15 rech we Gènesis 15 ri' jewa' kub'ij:

14 Are k'u ri In kink'ajisaj na kiwach ri tinamit ri' ri xekipatanij, tek'uri' ri awijalil keb'el na uloq chupam ri tinamit ri' ruk' nimaq taq q'inomal. 15 Are k'u ri awech at, katuxlan na pa jamaril kuk' ri anan atat, katmuq k'ut aretaq at nim tata' chik. (Gen. 15:14-15)

Kaqil na apanoq wa', jas ub'anik xb'an wa' we ri', xuquje' jas kelik uloq ruk' jun nimalaj q'inomal. Man xk'asi' tä k'u ri Abram rumal rilik wa' we ri', man are' tä upatan ri uk'aslemal. Kujtak'i' k'u waral chupam wa' we jun q'ij ri'. Chupam k'u ri jun qachak chik, kaqak'is utzam we qatijonik ri' chupam ri cap. 15 rech ri Gènesis, xuquje' kujoj chupam ri 16. Che we kämik, malyox che ri qatatb'exik are b'a ri Dios katewchu'n la ruk' jun nimalaj tewchu'nik are wa' ri q'aq'alaj qach'awem!.